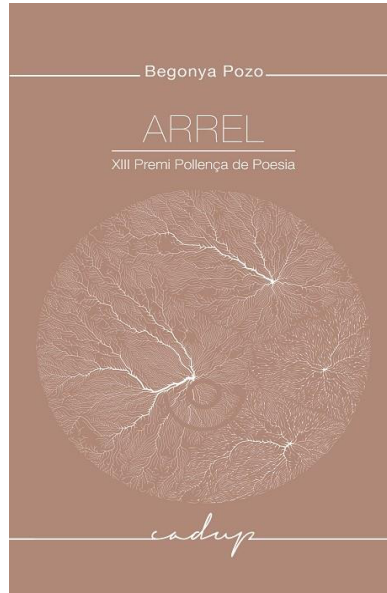

I tot comença fosc

Autoria: Begonya Pozo

Títol: *Arrel*

Editorial: Godall Edicions, Barcelona, 2024

68 pàgines

En la pràctica del *txikung* és fonamental sentir com, des dels peus, mantenim el contacte ferm i equilibrat amb la terra. Ens hi *arrel·lem* com si fórem arbres i, des d'aquesta posició, ens concentrem i recorrem conscientment cada part del cos. Més enllà d'estats espirituals, m'interessa molt com s'hi exercita la concentració i com s'allibera la ment de distraccions supèrflues. Com s'hi aconsegueix l'*evasió* mental alhora que s'exercita la consciència que som transmissors d'energia, des de la part superior del cap fins a les plantes dels peus. I com els arbres, per uns instants, en compartim la naturalesa mig aèria i mig terral.

Begonya Pozo acaba de complir cinquanta anys. En el moment en què escric aquest article, en fa quatre justos que va ser mare per primera vegada. Podríem considerar la dada com una anècdota o un apunt biogràfic que no caldria testimoniar si no fos que un fet vital de tal transcendència ha provocat l'escriptura d'*Arrel*, el sisè poemari de Begonya, mereixedor del XIII Premi Pollença de Poesia. He tingut diverses oportunitats de comentar en públic que, tot i abordar situacions o temes universals i compartits, el

poeta hauria de tractar-los i replantejar-los com si es tractés de vivències primigènies i els hauria de poder traslladar als lectors amb el propòsit que hi descobriren una experiència nova, única, excepcional. L'experiència de la maternitat pot ser una d'aquestes vivències *universals* que una veu poètica autènticament personal ens pot redescobrir com a única i que s'hauria de redimensionar amb cada lectura. Maternitat, escriptura poètica: no les podríem considerar, ni que fos metafòricament, processos creatius anàlegs? No deu ser que totes les experiències creatives han conegut un mateix desig generador previ?: “Úter que atrapa, / com versos que desfan / temps a venir”.

A *La por de la literatura*, de la romanesa Ana Blandiana, trobe una explicació convincent amb què avalar el repte de convertir en distintiu allò que comunament ens afecta com a espècie: “El caràcter implacable de la poesia és, d'alguna manera, la seva única raó d'existir”. Blandiana s'hi refereix com a “l'obligatorietat” i és, per a ella, un principi en què s'hauria de sustentar el poema. Això és, que el poema obeeix a una “necessitat vital” i el poeta ja no hi contempla el supòsit de “no haver estat escrit”. Amb aquest requisit previ aborde *l'Arrel* de Begonya Pozo, que s'inaugura amb el poema titulat «Voluntat», com una declaració d'intencions que apuntala aquella *obligatorietat* defensada per Blandiana i que jo també subscriuria: “Escriure com qui respira / la lentitud de tots els principis”.

De la lectura que en faig, destacaria d'*Arrel*, com a un dels trets distintius, el caràcter dialògic amb què la veu poètica hi incorpora *l'altre*: mare-fill, poeta-lector, o poeta lectora d'altres poetes referenciats de manera directa o indirecta, tant se val. Tot això amb una expressió de vegades descarnada, no gens afectada d'autocomplaença, i amb un discurs que en absolut hauríem de qualificar d'incòmode. I és que sembla que la poeta ens vulga advertir que no hi ha vida sense dol ni naixement sense ferida. En un poema titulat “Bram”, pareu atenció: “Abans de la destralt, com dir que no? / I després, com clivellar carn i mots? / Tot és a punt sota el silenci metàl·lic: / és temps d'amor i carnisseria”.

Tornem a la idea de l'arbre-cos com un organisme transmissor d'energia. I ara, com un ventre gestant, com un cercle que enllaça infinitament cel i terra. Com un mandala

universal, que és com m'agradaria interpretar el motiu de la coberta del llibre. Un mandala travessat de filaments principals i secundaris que bé podrien ser vasos sanguinis, capil·lars o arrels nodridores. I ara ens podem preguntar: al poemari, que també és un cos, un ventre, un cosmos organitzat, qui arrela en qui? Al primer apartat, un poema titulat "Pressentiment": "Arrel ferotge / furgues arran de cos: / fas la sang nèctar". Però més endavant, el tercer apartat es clou amb el molt bell "Materials de construcció", on llegirem, en el format de prosa ara: "Així, arrelada a tu, el meu cos sosté la llum horitzontal que, en travessar-nos, cruix". Un cos troncal ("Tot és cos") amb múltiples ramificacions — com al mandala—, que el denominen: cos primitiu, cos càntir, cos vigilant, cos oceà... Un cos que cova un altre cos i on en algun moment els límits es trastoquen: "Dins d'aquest cos oceà / la intrusa soc / jo". Quins versos més potents en la seua brevetat, amb la paraula "intrusa" que aglutina la doble naturalesa verbal — d'un participi passat llatí— i el caràcter substantiu actual d'aquell que s'hi ha introduït sense dret.

"I tot comença fosc, ensordiment i arrel", diu la citació introductòria de Teresa Pascual. En la fosca de la terra que l'arrel excava; en l'úter on l'ésser futurible, connectat a l'arrel del melic, s'assorteix de vida. La mínima porció de vida coneguda del nostre univers sura en la fosca; i les nostres vides són guspises de llum entre dues fosques. Vull pensar que cada paraula ho és: paraula il·luminada, en diria, tot parafrasejant, amb permís, un vers d'Anna Gual. Com ho és Ares, el nom i l'ésser que inspira les pàgines d'*Arrel*, amb tota la llum resplendent de la dedicatòria: "pel futur i l'alegria".

Maria Josep Escrivà